Использование диалогов, дидактических игр по учебно-методическому комплекту “Татарча сөйләшәбез».

Методические рекомендации.

Основная цель ДОУ в развитии речи и обучении детей татарскому языку состоит в формировании устной речи и навыков речевого общения с окружающими.

Диалог - форма речевого общения. Знание языка, умение словесно выразить свою мысль, передать чувство - необходимые условия для развития коммуникативных способностей.

Особое значение в речевом развитии дошкольников на занятиях по обучению детей татарскому языку имеет диалог сверстников. Именно здесь дети по-настоящему чувствуют себя равными, свободными, раскованными. Здесь они учатся самоорганизации, самодеятельности, самоконтролю. Например, в подготовительной группе:

Үстерешле диалог “Телефоннан сөйләшү”.
Балалар бер-берсе белән телефоннан сөйләшәләр.
Петя: Алло. Исәнме, (хәерле көн) Аня.
Аня: Исәнме (хәерле көн). Син кем?
Петя: Мин Петя.
Аня: Хәлләр ничек, Петя?
Петя: Әйбәт. Хәлләр ничек, Аня?
Аня: Әйбәт.
Петя: Аня, нишлисең?
Аня: Банан (ипи, алма) ашыйм. Петя, нишлисең?
Петя: Сөт (лимонад, чәй) эчәм.
Аня: Сау бул, Петя.
Петя: Сау бул, Аня.
Үстерешле диалог “Кафега барам”
Бала белән бала арасында диалог.
Коля: Оля, кая барасың?
Оля: Кафега барам. Коля, кая барасың?
Коля: Кафега барам. Маша, кая барасың?
В средней группе:
- Исәнме, Оля.
- Исәнме, Саша.
- Мә, тәмле алма.
- Рәхмәт.

Однако из наблюдений в дошкольном учреждении диалоги с детьми планируются не систематически, развитие диалогических навыков не предусматриваются, в ходе беседы основная речевая нагрузка ложится на воспитателя, а речевая активность детей минимальная, на занятиях не учат детей формулировать вопросы, не используются упражнения или игровые ситуации, развивающие коммуникативные способности. В результате

выпускники детского сада не умеют самостоятельно строить диалог, вести не стимулированную беседу, отмечаются недостаточной речевой активностью.

Поэтому наши методические рекомендации по внедрению словарного минимума на татарском языке являются актуальными. Деятельность педагога должна быть направлена на развитие диалогических умений необходимых ребёнку для общения и формирования связной диалогической речи в дошкольном возрасте.

Основная цель развития диалогической речи на татарском языке у дошкольников – научить их пользоваться диалогом как формой общения.

Основным методом формирования диалогической речи в повседневной жизни и на занятиях является разговор воспитателя с детьми (неподготовленный диалог). Например, в средней группе:

- Син кем?
- Мин малай (кыз). Мин Оля.

Для формирования диалогической речи используется приём словесных поручений. Можно дать ребёнку поручение, передать что-либо родителям и т.д. Например, в старших группах:

- Миңа кызыл (яшел, сары), тәмле алма бир әле.
- Мә, кызыл, тәмле алма.

Воспитатель просит повторить поручение, что необходимо для усвоения информации и её лучшего запоминания. После выполнения поручения надо узнать у ребёнка, как он с ним справился.

Эффективным методом развития диалогической речи являются разнообразные игры (сюжетно-ролевые, дидактические, подвижные, игры-инсценировки и игры-драматизации). Например, в старших группах: сюжетно - ролевая игра:

1. “Яшелчә кибете”

- Исәнмесез.
- Исәнме.
- Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Кәбестә бирегез әле.
- Нинди кәбестә?
- Зур кәбестә.
- Ничә кәбестә?
- Бер кәбестә.
- Мә, бер кәбестә.
- Рәхмәт. Сау булыгыз.
- Сау булыгыз.

2. В старшей группе: “Җиһазлар кибете”.

Төрле зурлыктагы, төстәге җиһазларның таратма рәсемнәре. Тәрбияче сатучы ролендә.

Оля: Исәнмесез.

Тәрбияче: Исәнме, Оля. Хәлләр ничек?

Оля: Әйбәт, рәхмәт.

Тәрбияче: Нәрсә кирәк?

Оля: Карават (өстәл, урындык) кирәк.

Тәрбияче: Нинди карават (өстәл, урындык)?
Оля: Зур (кечкенә, кызыл, сары, зәңгәр) карават.
Тәрбияче: Мә, зур карават.
Оля: Рәхмәт.

Сюжетно-ролевые игры способствуют формированию и закреплению диалогических умений. Чем богаче и разнообразнее диалог в игре, тем выше уровень игрового творчества детей. Вместе с тем развитие у детей умений пользоваться разными диалогическими репликами, соблюдать правила поведения в диалоге содействует развитию самой игры. Для активизации детских диалогов в игре необходима соответствующая атрибутика (игрушечные телефоны, микрофон, телевизор, касса и другие).

Дидактические игры закрепляют усвоенные детьми речевые навыки, развивают быстроту реакции на услышанное. Например, в средней группе:
Дидактик уен "Дөрес әйт".
Тәрбияче, уенчыкны күрсәтеп, балалардан сорый:
- Туп?
Балалар: Әйе, туп.
Тәрбияче: Куян?
Балалар: Юк.
Тәрбияче: Курчак?
Балалар: Әйе, курчак.
Тәрбияче: Курчак нинди?
Балалар: Курчак матур,зур(кечкенә).
В старшей группе:
Дидактик уен "Нинди төс юк?"
Кызыл алма, сары алма, кызыл туп, сары туп рәсемнәре күрсәтелә, төсләре әйтелә. Тәрбияче бер рәсемне яшерә, сорый: Нинди алма юк?
Балалар: Кызыл (сары) алма юк.
Уен башка рәсемнәр белән шул үрнәктә дәвам итә.
В подготовительных группах:
Дидактик уен "Кем нишли?"
Тәрбияче: Бу кем?
Балалар: Бу әни (малай, кыз, бабай, әби, әти).
Тәрбияче: Әни нишли?
Балалар: Әни кул юа (йоклый).

Полезно использовать подвижные игры, которые содержат диалоги («Туп», «Түбәтәй», «Бар матур бакча» и другие).

В средней группе:
Сүзле-хәрәкәтле уен "Туп" .

а) Туп-туп,
Зур туп (балалар куллары белән зур туп күрсәтәләр).
Сикер-сикер,
Зур туп (балалар сикерәләр).

б) Туп-туп,
Кечкенә туп (балалар куллары белән кечкенә туп күрсәтәләр).
Сикер-сикер,
Кечкенә туп (балалар сикерәләр).

Татар халык уены “Түбәтәй”.
“Зиләйлүк” татар халык көе.
Балалар түгәрәктә бию көенә бииләр, түбәтәйне кулдан-кулга җибәрәләр.
Музыка туктаганда түбәтәй кем кулында кала шул балага биергә тәкъдим ителә:
- Оля, бие, бие (Оля уртага чыгып бии.)
- Коля, бие, бие (Коля уртага чыгып бии.)
Уен шулай дәвам итә.

В играх закрепляются умения адресовывать речь собеседнику, вдумываться в сказанное партнёрами, выражать свою точку зрения, формулировать вопрос правильно.

Игры-инсценировки и игры-драматизации объединяют детей, хорошо знакомым текстом и представляющих себе сюжет, последовательность игровых действий. В этих играх ребёнок играет роль сказочного персонажа, принимает его позицию. Один и тот же текст может быть инсценирован разными способами: при помощи игрушек, кукол, картинок, через выразительные движения и речь. Игры - инсценировки доступны уже младшим дошкольникам, они готовят основу для драматизации, в которых дети координируют игровые действия с партнёром и упражняются в диалогах, заимствованных из литературных произведений.

Өстәл театры “Кем, нәрсә ярата?”
Персонажлар: эт, песи, куян, аю.
Эт һәм песи, куян белән аюны очраталар.
Эт, песи: Син кем?
Аю: Мин аю.
Куян: Мин куян. Син кем?
Песи: Мин песи Мияу.
Эт: Мин эт Акбай.
Песи: Куян, син нәрсә яратасың?
Куян: Мин, кишер яратам.
Песи: Мә, куян, кишер аша.
Куян: Рәхмәт. Кишер тәмле. Мә, песи, кишер аша.
Песи: Юк-юк, мин сөт яратам, сөт тәмле.
Куян: Мә, сөт, эч.
Песи: Рәхмәт, сөт тәмле. Мә, аю, су эч.
Аю: Юк-юк, мин алма яратам, алма тәмле, баллы.
Песи: Монда алма күп, нинди алма кирәк?
Аю: Кызыл алма кирәк.
Песи сары алма бирә: Мә, кызыл алма.
Аю: Юк, бу сары алма, миңа ике кызыл алма кирәк.
Песи: Мә, ике кызыл алма, аша.
Аю: Рәхмәт.
Аю бер алманы ашый, икенче алманы эткә бирә: Мә, Акбай, алма аша.
Эт: Юк, мин аш, ботка яратам.
Аю: Мә, эт, ботка аша.
Эт: Рәхмәт, ботка тәмле.

Итак, рассмотрев теоретические основы связной диалогической речи детей дошкольного возраста, мы можем сделать следующие выводы:

Диалог на татарском языке для ребёнка является первой школой овладения родной речью, школой общения, он, по существу, является основой развивающейся личности. Через диалог дети усваивают грамматику татарского языка, его словарь, фонетику, черпают полезную информацию. Как форма речевого взаимодействия с другими людьми диалог требует от ребенка особых социально – речевых умений, освоение которых происходит постепенно.

В методическом комплекте по проекту «Говорим по-татарски» дано 60 конспектов образовательной деятельности. Слова, словосочетания, изучаемые в образовательной деятельности, закрепляются, активируются при помощи игр, диалогов в режимные моменты.

Слова, словосочетания, ситуативные моменты, в случае непонимания ребёнком, воспитатель озвучивает на русском языке.

Вне темы, слова, игры, песни, стихи давать нельзя.

В случае неправильного произношения слова ребёнком, воспитатель говорит правильный ответ. Правильность произношения татарских звуков требовать у ребёнка при этом не обязательно.

Общение в группах воспитателя и детей на татарском языке должно происходить постоянно. Например, в старших группах во время еды:

- Бу нәрсә? Калак, тәлинкә, чынаяк. (Это что? Ложка, тарелка, чашка)
- Ашларыгыз тәмле булсын! (Приятного аппетита!)
- Рәхмәт. (Спасибо)

Лексическая доза, полученная в процессе образовательной деятельности, закрепляется в режимные моменты через игровую деятельность (ситуативные упражнения, сюжетно-ролевые игры, развивающие диалоги, инсценировки и т.д.)

При обучении русскоязычных детей татарскому языку необходимо совместная работа воспитателей и родителей.

Работа с лексической дозой.

Разговор и общение детей на татарском языке начинается с приобретения определенного количества словарного запаса.

Изучение нового слова является главным методическим приёмом:

-новое слово произносится воспитателем четко, выразительно, используя демонстрационный материал;

- слушается, а затем повторяется аудиоприложение;
- новое слово ребёнок должен уметь найти и показать среди наглядных материалов;
- новое слово повторяется много раз, в случае непонимания ребенка, дается перевод;
- новое слово повторяется по разному (громко, шепотом, группой, подгруппой, с движениями);
- испольуя игры “Ватык телефон” (Телефон), “Кайтаваз” (Эхо), “Исемен әйтсәң, бирәм (Назови правильно), “Мин күрсәтәм, син әйт” (Я покажу- ты назови), “Сорап ап” (Попроси), “Серле кәрзин” (Волшебная корзина);

- новое слово закрепляется с уже знакомыми в грамматических конструкциях, например: зур туп, чиста туп (новое слово "туп" с уже знакомыми прилагательными "зур, чиста");
- новые слова используются в общении, например:

- Бу туп?
- Әйе (Юк)
- Туп зур, чиста?
- Әйе, туп зур чиста.

Знакомство с глаголом начинается с повелительного наклонения (иди, прыгай, ешь и т. д.).
В средней группе от детей требуется понимание и выполнение: кил монда, утыр.
В старших группах дети понимают и уже сами дают команду, поручение: сикер, аша, уйна.
В подготовительных к школе группах сами задают вопросы Нишли? (Что делает?), Син нишлисең? (Ты что делаешь?) и отвечают.
Главное требование изучения татарского языка (УМК) является общение. Для этого необходим диалог. Он идет от самого простого к более сложному. Для диалога самый оптимальный прием "вопрос- ответ" (согласие-несогласие, просьба, утверждение).

- Бу кем?
- Бу әти. (утверждение).
- Бу әни?
- Юк, бу әти. (несогласие).

В подготовительной группе для развития диалогической речи необходимо использовать следующие упражнения:
- участие в игровых ситуациях;
- составление простых диалогов по образцу;
- составление тематических диалогов;
- участие в инсценировках.
Образцы диалогов:
Приветствие: Исәнме, Оля! – Исәнме, Коля. Здравствуй, Оля! – Здравствуй, Коля!
Прощание: Сау бул, Оля. – Сау бул, Коля. До свидания, Оля!
Знакомство : Мин Оля. – Мин Коля. Я Оля.- Я Коля.
Приглашение : Оля, кил монда. Иди сюда, Оля.
Благодарность: Мә, курчак. – Рәхмәт. Возьми, куклу.- Спасибо.
Вопрос – положительный ответ: Син малай? – Әйе, мин малай. Ты мальчик? Да, я мальчик.
Вопрос – отрицательный ответ: Син малай? – Юк, мин кыз. Нет, я девочка.
Поясняющий вопрос: Мин кафега барам. – Нинди кафега? Я иду в кафе.- В какое кафе?
В развитии у детей диалогического общения играют аудиоприложения, видеоприложения, рабочие тетради. Аудиоприложения созданы для изучения новых слов, игр, песен, настольных театров.
Рабочие тетради предназначены для закрепления пройденного материала. Выполняя задания в тетрадках, они повторяют слова, используют диалоги в

общении с воспитателем. Задания, выполненные в тетрадях, закрепляются в группах с воспитателями и с родителями.

В средних группах задания в тетрадях даются на определение качества, числа предмета. В старших группах идет уже общение между собой, продолжается и в подготовительных гуппах. Самые сложные задания даются в подготовительных группах. Вводится глаголы. Глагол - это самостоятельная знаменательная часть речи, обозначающая действие, состояние, свойство, отношение, признак. Татарский глагол не сложнее русского, однако сама его организация уникальна, и к ней необходимо привыкнуть, и порой даже путем механической зубрежки значений глагольных суффиксов.

Первая сложность, с которой ребёнок сталкивается на практике, это запоминание глаголов. Многие глаголы не так легко запомнить, как существительные. Например: бара, утыра, сикерә, уйный (идет, сидит, прыгает, играет) дети заносят в память труднее, чем китап, үрдәк, бүре (книга, утка, волк). Это связано с двумя причинами:

Во-первых, глаголы не называют конкретных понятий, а относятся к процессу, состоянию, и это влечёт за собой их большую абстрактность;

Во-вторых, глаголы – самые многозначные слова. И нередко их значения придают речи стилистическую окраску. Это особенно заметно в татарском языке.

Для запоминания глаголов ставим перед детьми какую – нибудь ситуацию (вопрос) и получаем ответ в виде диалога. Например:

1. - Аю нишли? (медведь что делает?)
   - Аю чана шуа. (медведь катается на санках).
2. - Син кем? (ты кто?)
   - Мин төлке. (я - лиса)
   - Син нишлисең? (что ты делаешь?)
   - Утырам. (сижу)

Ребята учатся друг другу и взрослым задавать вопросы: Бу нәрсә? - Это что?, Нишли? - Что делает?, Син нишлисең?- Что ты делаешь?, Нәрсә кирәк? - Что нужно?, Нинди? - Какой?.

При создании анимационных сюжетов учитывалось словарный запас и возрастные особенности детей. После просмотра определенного сюжета проводится беседа по данной теме.

Так же рекомендуется просмотр телевизионных передач для детей дошкольного возраста на татарском языке **“Әкият илендә”** (в эфир выходят **по воскресеньям 9.30**, на сайт **http://mon.tatarstan.ru/** размещаются после трансляции по ТРК «Новый век»

Утранчы төркем
«Минем өем» проекты буенча
уеннар һәм диалоглар.
1. «Гаилә» (Семья)

1.Танышу. (Знакомство)

- Здравствуйте, ребята! Я ...

- Исәнмесез, мин...

2. Исәнләшү. (Здороваемся)
Әти, әни рәсемнәре.
Тәрбияче: Исәнмесез, балалар.
Балалар: Исәнмесез, ...
Тәрбияче: Бу кем?
Балалар: Әти.
Тәрбияче: Бу кем?
Бала: Әни.

3. “Син кем?”
Балалар түгәрәктә басып тора. Тәрбияче балага туп биреп, сорый.
Тәрбияче: Син кем?
Бала: Мин Оля.
Тәрбияче: Син кем?
Бала: Мин Коля (Таня, Саша).

4. “Мин малай. Мин кыз”.
Балалар түгәрәктә басып тора. Тәрбияче балага туп биреп, сорый.
Тәрбияче: Син кем?
Малай: Мин малай.
Тәрбияче: Син кем?
Кыз: Мин кыз.

5. “Син кем?”
Балалар ике командага бүленәләр, аларга эт һәм песи битлекләре яисә рәсемнәр таратыла.
Тәрбияче: Син кем?
“Мияу – мияу, мин песи”, “Һау – һау, мин эт”, - дип уенчык песи һәм эт янына җыелалар.

6. “Әйе-юк”.
Рәсемнәр күрсәтеп (әти, әни, эт, песи).
Тәрбияче: Әти?
Бала: Юк (тәрбияче ярдәмендә).
Тәрбияче: Әти? (әни рәсеме күрсәтелә).
Бала: Юк (тәрбияче ярдәмендә).
Тәрбияче: Әти? (әти рәсеме күрсәтелә).
Бала: Әйе (тәрбияче ярдәмендә).
Уен һәр рәсем белән дәвам ителә.

7. “Хатаны төзәт!”
Тәрбияче: Поиграем в игру. Если верно, говорите – “әйе”, если не верно – “юк”.
Әйе – юк сүзенең мәгънәсен аңлату.
Тәрбияче: Син Коля?

Бала: Әйе.
Тәрбияче: Син Оля?
Бала: Юк.

8. “Дөрес әйт”.
Тәрбияче балаларга таратма рәсемнәр тарата һәм әйтә:
- Әни.
- Әти.
- Кыз.
- Малай.
- Эт.
- Песи.

Таратып бетергәч, сорый:
Тәрбияче: Әни?
Бала: Әйе.
Тәрбияче: Әти?
Бала: Юк.
Тәрбияче: Малай?
Бала: Юк.
Тәрбияче: Кыз?
Бала: Әйе.
Тәрбияче: Песи?
Бала: Әйе.
Тәрбияче: Эт?
Бала: Әйе.

9. “Бел, әйт!”
Кызларга - әби, малайларга - бабай рәсеме таратыла. Тәрбияче сүзне әйтә. Рәсеме туры килгән бала алга чыгып рәсемне күрсәтә, кабатлый.
Тәрбияче: Әби (бабай).
Бала әби (бабай) рәсемен күрсәтә, кабатлый: Әби (бабай).

10. “Кил монда”
Тәрбияче чакыра, рәсеме туры килгән бала өй янына килә: Әби, кил монда. Бабай, кил монда. (Әни,әти, кыз, малайны да чакырабыз).

2. Ашамлыклар- Продукты

1. “Акбай белән Мияу бер-берсен сыйлыйлар”.
Акбай: Мияу, мә сөт.
Мияу: Акбай, мә ипи.
Тәрбияче: Акбай и Мияу друг друга угостили. А что они забыли сказать за угощение?
Балалар: Спасибо.
Тәрбияче: Правильно, “Спасибо” – “Рәхмәт”. Акбай, скажи “Рәхмәт”.
Акбай: Рәхмәт. Мияу, скажи “Рәхмәт”.
Мияу: Рәхмәт.

2. “Алма белән сыйлыйбыз”.
Бала белән бала арасында диалог.
Коля: Оля, мә алма.
Оля: Рәхмәт. Коля, мә ипи.
Коля: Рәхмәт.
Шул үрнәктә балалар бер-берсен сыйлыйлар.

3. “Акбай һәм Мияу балаларны чәй, сөт белән сыйлыйлар”.
Тәрбияче: Наши друзья Акбай и Мияу хотят вас угостить. Они приглашают вас в гости.
Мияу: Оля, мә чәй (алма, ипи, сөт).
Оля: Рәхмәт.
Акбай: Коля, мә ипи.
Коля: Рәхмәт.

4. “Ипи белән сыйланабыз”.
а) Акбай: Оля, кил монда. Мә ипи. Ипи тәмле (ме)?
Оля: Ипи тәмле. Рәхмәт.
б) Мияу: Коля, кил монда. Мә алма. Алма тәмле (ме)?
Оля: Алма тәмле. Рәхмәт.

5. “Тәмле алма”.
Балалар алманы кулдан кулга бирәләр:
- Мә, тәмле алма!
- Мә, тәмле алма!

6. “Акбайны утырт”.
Тәрбияче: Сегодня у нас Акбай в гостях. Давайте, позовём Акбай и посадим на красивый стул.
Бергә: Акбай, кил монда.
Акбай: Исәнмесез.
Балалар: Исәнме, Акбай. Хәлләр ничек?
Акбай: Әйбәт.
Тәрбияче: Акбай, садись. Утыр.
Мияу: Акбай, утыр.
Тәрбияче: Давайте, вместе предложим садиться. Акбай, утыр.
Балалар: Акбай, утыр.
Акбай: Рәхмәт.
Шул үрнәктә балалар бер-берсенә утырырга тәкъдим итәләр.

3. Уенчыклар- Игрушки

1. “Мә, туп”.
Балалар түгәрәктә бер берсенә тупны бирәләр.
Тәрбияче: Мияу, мә туп.
Мияу: Рәхмәт. Акбай, мә туп.

Акбай: Рәхмәт. Оля, мә туп.
Оля: Рәхмәт. Коля, мә туп.
Шул үрнәктә башка балалар белән уен дәвам итә.

2. Курчак балалар белән таныша.
Тәрбияче: Мин курчак. Мин Алия. Син кем?
Коля: Мин Коля.
Тәрбияче: Син кем?
Оля: Мин Оля.

3. “Уенчыклар”.
Тәрбияче төрле зурлыктагы туп һәм курчак уенчыклары күрсәтә.
Тәрбияче: Курчак зур?
Балалар: Әйе, курчак зур.
Тәрбияче: Туп кечкенә?
Балалар: Юк, зур.

4. “Бу уенчык нинди?”
Тәрбияче аюны күрсәтеп сорый:
- Аю нинди?
- Аю зур (кечкенә, матур, әйбәт).

Таныш уенчыкларны кулланып уен дәвам итә.

5. Уен ситуациясе “Иптәшеңә уенчык юарга тәкъдим ит”.
Тәрбияче: После прогулки игрушки испачкались. Надо их помыть. Акбай, помой мячик. Туп ю.
Попросите друг друга помыть игрушку.
Оля: Коля, машина ю.
Коля: Оля, туп ю.

Дидактик уен “Дөрес әйт”.
Тәрбияче, уенчыкны күрсәтеп, балалардан сорый:
- Туп?
Балалар: Әйе, туп.
Тәрбияче: Куян?
Балалар: Юк.
Тәрбияче: Курчак?
Балалар: Әйе, курчак.

Дидактик уен “Исемен дөрес әйт - уйна”.
Тәрбияче төрле зурлыктагы уенчыклар салынган машина тартып керә.
Тәрбияче: Какие красивые игрушки. Поиграем в интересную игру “Назови правильно - играй”, “уйна”. Бу нәрсә?
Акбай: Курчак.
Тәрбияче: Мә, курчак, уйна!
Акбай: Рәхмәт.

Дидактик уен “Уенчык нинди?” (тәрбияче рәсемнәр күрсәтә).
Тәрбияче: Туп (аю) нинди?
Балалар: Туп (аю) чиста (пычрак).

Дидактик уен “Уенчыклар юабыз”.
Тәрбияче пычрак уенчык тупны күрсәтә.
Тәрбияче: Туп нинди?
Балалар: Туп пычрак.
Тәрбияче: Туп ю (тупны юалар). Туп нинди?
Балалар: Туп чиста.
Башка уенчыкларны да шулай юалар.

Дидактик уен “Әйе, юк”.
Балаларда бер үк рәсеменең пычрак һәм чиста вариантлары таратыла:
Тәрбияче: Оля, туп чиста?
Оля: Юк, туп пычрак (Әйе, туп чиста).

4. Саннар- Счёт (1-5)

Дидактик уен “Барысы ничә?”
Тәрбияче уенчыкларны саный; балалар белән бергә саныйлар. Санау күнекмәләре ныгытыла.

Дидактик уен “Гаилә әгъзаларын сана. Кем юк?”
Әти, әни, әби, бабай, кыз рәсемнәре. Балалар рәсемнәрне саныйлар. Балалар күзләрен йомалар, тәрбияче бер рәсемне яшерә.
Тәрбияче: Кем юк?
Бала: Кыз (әти, әни, әби, бабай) юк.
Тәрбияче: Сана, ничә калды?
Бала: Бер, ике, өч, дүрт.

Дидактик уен “Исәнме, сау бул”.
Рәсемнәр тактада кире яклары белән әйләндереп куелган. Тәрбияче рәсемне әйләндереп күрсәтә.
Балалар: Исәнме, бабай.
Балалар: Сау бул, бабай.
Тәрбияче рәсемне кире ягы белән әйләндереп бара һ.б.

Дидактик уен “Бел, әйт, сана”.
Балаларда уенчыклар.
Тәрбияче: Аю (куян), кил монда.
Аю (куян) уенчыгы тоткан балалар түгәрәккә басалар. Барлык балалар баскач, тәрбияче сорый:
- Ничә аю?
Балалар: бер, ике, өч аю.
1 дән 5 кә кадәр саннар ныгытыла.

Дидактик уен “Әйткәнне күрсәт”.
Тәрбияче сүзне әйтә: “Ипи”, “Сөт”, “Алма”, “Чәй” бала муляжны күрсәтә, сүзне кабатлый.

Дидактик уен “Мин нинди уенчык турында уйладым?”
Тәрбияче уенчык турында уйлый, балалар сорап беләләр.
I вариант. Балалар: Курчак?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Туп?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Аю?
Тәрбияче: Әйе, аю.
II вариант.
Балалар: Курчак?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Туп?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Куян?
Тәрбияче: Әйе, куян.

Сүзле күнегү “Ю”.
Ю, ю, ю – туп ю.
Ю, ю, ю – машина ю.
Ю, ю, ю – курчак ю.
Ю, ю, ю – куян ю.
Ю, ю, ю – алма ю.
Ю, ю, ю – аю ю.
Ю, ю, ю – песи ю.
Ю, ю, ю – эт ю.

Хәрәкәтле уен “Туп”.
Туп, туп, матур туп,
Сикер, сикер матур туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш,
Сикер, сикер, матур туп.

Сүзле-хәрәкәтле уен “Зур, кечкенә”.
Туп, туп
Зур туп.
Балалар хәрәкәтләр белән зур тупны күрсәтәләр.
Туп, туп
Кечкенә туп.
Балалар хәрәкәтләр белән кечкенә тупны күрсәтәләр.

Сүзле-хәрәкәтле уен “Туп” .
а) Туп-туп,
Зур туп (балалар куллары белән зур туп күрсәтәләр).

Сикер-сикер,
Зур туп (балалар сикерәләр).

б) Туп-туп,
Кечкенә туп (балалар куллары белән кечкенә туп күрсәтәләр).
Сикер-сикер,
Кечкенә туп (балалар сикерәләр).

Сюжетлы-рольле уен “Уенчыклар кибете”.
1 нче вариант.
Бала: Аю бир.
Тәрбияче: Нинди аю?
Бала: Зур аю.
Тәрбияче: Мә, зур аю.
Бала: Рәхмәт.
2 нче вариант.
Бала: Курчак бир.
Тәрбияче: Нинди курчак?
- Матур курчак.
- Мә, матур курчак.
- Рәхмәт.

Җырлы-биюле уен “Карусель”.
Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.
Әллә-лә, әллә-лә, карусель әйләнә,
Матур курчак әйләнә,
Зур-зур аю әйләнә,
Кечкенә куян әйләнә.
Темага кагылышлы уенчыклар уртага куела, балалар җырны тыңлап әйләнәләр.

Җыр.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.
Бер, ике, өч, дүрт, биш аю,
Зур аю, матур аю.

Бармак уены “Гаилә”.
Аудио (22 нче кисәк)
Бу бармак бабай,
Бу бармак әби,
Бу бармак әти,
Бу бармак әни,
Бу бармак малай (уң кулда).
Бу бармак бабай,

Бу бармак әби,
Бу бармак әти,
Бу бармак әни,
Бу бармак кыз (сул кулда).

Зурлар төркеме
«Уйный-уйный үсәбез» проекты буенча
уеннар һәм диалоглар.

1. Дидактик уен “Өйдә кем яши?”
Өй макеты, әни, әти, малай, кыз рәсемнәре күрсәтелә.
Тәрбияче: Какой красивый дом. Давайте вспомним кто живет в этом доме.
- Бу кем?
Балалар: Әти, әни, малай, кыз.
Тәрбияче: Давайте их позовем.
Балалар: Әни, кил монда. Исәнме, әни. Хәлләр ничек?
Әни: Әйбәт.
Һәр гаилә әгъзасын шул үрнәктә бер-бер артлы чакыралар.

2. Сәхнәләштерелгән уен “Кишер үстерәбез”.
Балаларга әби, бабай, әти, әни, малай, кыз, эт, песи битлекләре таратыла. Түтәлдә “кишер” үсә.
Тәрбияче: Что растет на грядке? Давайте вытянем вместе и посмотрим.
Тәрбияче үзе тартып карый, саный: 1, 2, 3, 4, 5. Юк. Бабай, кил монда.

Бабай тартып карый: 1, 2, 3, 4, 5. Юк. Әби, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Әби: Юк. Әти, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Әти: Юк. Әни, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Әни: Юк. Малай, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Малай: Юк. Кыз, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Кыз: Юк. Эт, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Эт: Юк. Песи, кил монда.
Бергә тарталар: 1, 2, 3, 4, 5.
Тартып чыгаралар: О-о-о! Зур!
Тәрбияче: Бу нәрсә? Кишер.
Тәрбияче белән балалар: Кишер.

3. Дидактик уен “Сорап ал”.
Тәрбиячедә муляжлар: зур кишер, кечкенә кишер.
Бала: Кишер бир.
Тәрбияче: Нинди кишер?
Бала: Зур (кечкенә) кишер.
Тәрбияче: Мә, зур (кечкенә) кишер.
Бала: Рәхмәт.

4. Уен “Куян күчтәнәче”.
Уенчык куян керә. Кәрзинендә һәр балага җитәрлек кишер, алма муляжлары.
Тәрбияче: К нам в гости пришел зайчик. Давайте посмотрим, что он принес.
- Бу нәрсә?
Балалар: Кишер.
Тәрбияче: Кишер нинди?
Балалар: Кишер тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста.
Куян кишерне “ашап” карый.
Куян: Баллы.
“Баллы” сүзе яңа сүз бирү алымнарын кулланып өйрәтелә.
Шул ук эшчәнлек алма сүзе белән кабатлана.

5. Җырлы-биюле уен. “Бар матур бакча”.
Балалар түгәрәктә җырлап йөриләр, сүзләргә туры килгән хәрәкәтләрне күрсәтәләр. Чакырылган персонаж уртага чыгып бии, балалар кул чабалар. Соңыннан ике бала “капка” ясап басалар, калганнары бер-бер артлы “капкадан” чыгып китәләр.
1)Бар матур бакча,
Анда кишер үсә. *(түгәрәктә йөриләр)*
Менә шундый кишер зур, *(хәрәкәт белән*
Менә шундый кечкенә. *күрсәтәләр)*

Кушымта:
Кишер, кишер, кил әле, *(1 бала "кишер"*
Биеп, биеп кит әле. *уртага чыга, бии)*
Әллә-лә,әллә-лә, *(балалар*
Биеп, биеп кит әле *кул чабалар)*
2) Бар матур бакча,
Анда алма үсә. *(түгәрәктә йөриләр)*
Менә шундый алма зур, *(түгәрәктә йөриләр)*
Менә шундый кечкенә. *күрсәтәләр)*
Кушымта:
Алма, алма, кил әле, *(1 бала "алма"*
Биеп, биеп кит әле. *уртага чыга, бии)*
Әллә-лә, әллә-лә, *(балалар*
Биеп, биеп кит әле. *кул чабалар)*
3) Шофер, шофер, кил әле, *(1 бала "шофер"*
Биеп, биеп кит әле. *уртага чыга, бии,*
Әллә-лә, әллә-лә, *балаларны "капкадан"*
Биеп, биеп кит әле. *алып чыгып китә).*

6. Дидактик уен "Серле янчык".
Мияу белән Акбай төрле зурлыктагы кишер, суган, бәрәңге, кәбестә муляжлары тутырылган янчык күтәреп керәләр.
Аудио (9 нчы кисәк)
Мияу, Акбай: Исәнмесез, балалар.
Балалар: Исәнме, Акбай. Исәнме, Мияу. Хәлләр ничек?
Мияу, Акбай: Әйбәт.
Тәрбияче: Мияу и Акбай принесли волшебный мешочек. Узнайте на ощупь, что у них в мешочке.
Акбай: Бу кишер?
Мияу: Юк.
Акбай: Бу суган?
Мияу: Юк.
Акбай: Бу кәбестә?
Мияу: Әйе, кәбестә.
"Кәбестә" сүзе яңа сүз бирү алымнарын кулланып өйрәтелә.
Балалар шул үрнәктә янчыктагы яшелчәләрне капшап карыйлар, исемнәрен әйтәләр.

7. Диалог "Мин әйтәм, син күрсәт".
Тәрбияче: Я назову количество овощей, а вы найдите рисунок, покажите, назовите.
Мияу: Бер кәбестә.
Оля күрсәтә, әйтә: Бер кәбестә.
Мияу: Өч кәбестә.
Коля күрсәтә һәм әйтә: Өч кәбестә.
Башка балалар белән эшчәнлек кабатлана.

8. Сюжетлы-рольле уен “Яшелчәләр кибете”.
Сатучы ролендә Акбай, сатып алучы ролендә Мияу.
Аудио (11 нче кисәк).
а)Мияу: Исәнме, Акбай.
Акбай: Исәнме, Мияу.
Мияу: Хәлләр ничек?
Акбай: Әйбәт.
Мияу: Акбай, кәбестә бир.
Акбай: Нинди кәбестә?
Мияу: Зур кәбестә.
Акбай: Ничә кәбестә?
Мияу: Бер кәбестә.
Акбай: Мә, бер кәбестә.
Мияу: Рәхмәт, Мияу. Сау бул.
Акбай: Сау бул, Акбай.
Эшчәнлек балалар арасында дәвам ителә.
б)Коля: Исәнме, Оля.
Оля: Исәнме, Коля.
Коля: Хәлләр ничек?
Оля: Әйбәт.
Коля: Оля, ике кәбестә бир.
Оля: Мә, ике кәбестә.
Коля: Рәхмәт, Оля. Сау бул.
Оля: Сау бул, Коля.

9. Дидактик уен “Нинди төс юк?”
Кызыл алма, сары алма, кызыл туп, сары туп рәсемнәре күрсәтелә, төсләре әйтелә. Тәрбияче бер рәсемне яшерә, сорый: Нинди алма юк?
Балалар: Кызыл (сары) алма юк.
Уен башка рәсемнәр белән шул үрнәктә дәвам итә.

10. Хәрәкәтле уен “Туп”.
Балаларга кызыл, сары туплар таратыла. Уенның эчтәлегенә туры китереп хәрәкәтләр ясала.
1)Туп, туп, кызыл туп,
Сикер, сикер, кызыл туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер кызыл туп.
2)Туп, туп, сары туп,
Сикер, сикер, сары туп.
Бер, ике, өч, дүрт, биш, алты, җиде, сигез, тугыз, ун,
Сикер, сикер сары туп.

11. Диалог “Яшел туп”.
Оля: Бу нәрсә?
Саша Туп.
Оля: Туп нинди?

Саша: Туп матур, яшел (чиста, зур, кечкенә).

12. Дидактик уен “Нинди туп юк?”
Балалар алдында кызыл, сары, яшел туплар.
Тәрбияче: Туп нинди?
Бала: Туп яшел (кызыл, сары).
Тәрбияче бер тупны яшерә, сорый: Нинди туп юк?
Бала: Яшел туп юк (кызыл, сары).

13. Уен ситуациясе “Яшелчә ю”.
Тәрбияче: Кыяр (кәбестә, суган, кишер, помидор, бәрәңге) нинди?
Балалар: Кыяр (кәбестә, суган, кишер, помидор, бәрәңге) пычрак.
Тәрбияче балаларга яшелчәләрне юарга тәкъдим итә: Мә су, кыяр (кәбестә, суган, кишер, помидор, бәрәңге) ю.
Балалар бер-берсенә яшелчәләр юарга тәкъдим итәләр.
Оля: Коля, кил монда. Мә су, кыяр, ю.

14. Ситуатив күнегү “Яшелчә юабыз”.
Балалар яшелчәләрне юалар.
Тәрбияче: Саша, кыяр юа.
Бергә: Саша кыяр юа.
Тәрбияче: Маша моет помидор. Оля, как ты скажешь, что Маша моет помидор?
Оля: Маша помидор юа.
Башка балалар белән дә ситуатив күнегү кабалана.

15. Җырлы-биюле уен “Кемгә, нәрсә кирәк?”
Балалар төрле яшелчә битлекләре киеп түгәрәктә җырлап әйләнәләр. Бер баланың битлеге юк, ул баладан сорыйлар:
Миңа кыяр кирәк,
Сиңа кыяр кирәк.
Әйе шул, әйе шул,
Сиңа нәрсә кирәк?
Битлексез бала: Кәбестә (бәрәңге, кыяр, кишер, суган, помидор) кирәк.
Кәбестә битлеге кигән бала белән битлексез бала куышалар, түгәрәктә балалар җырлап торалар:
Әйе шул, әйе шул,
Сиңа кәбестә кирәк.
Очрашкач, кәбестә битлеге кигән бала, үзенең битлеген битлексез балага бирә. Уен шулай дәвам итә.

16. Сюжетлы-рольле уен “Ашханә”.
Мияу пешекче ролендә. Аңарда таратма рәсемнәр. Балалар рәсемнәрне сорап алалар:
Бала: Исәнме, Мияу.
Мияу: Исәнме, Оля. Нәрсә кирәк?

Оля: Аш (ботка, чәй, ипи, сөт) кирәк.
Мияу: Нинди аш (ботка, чәй, ипи, сөт)?
Оля: Тәмле аш (ботка, чәй, ипи, сөт).
Мияу: Мә, аш (ботка, чәй, ипи, сөт) аша.
Оля: Рәхмәт. Аш (ботка, чәй, ипи, сөт) тәмле.
Уен шулай башка балалар белән дәвам итә.

17. Уен ситуациясе "Савыт – саба сайлыйбыз".
Скоро у Алии день рождение. Придут гости, нужна посуда: тарелка - тәлинкә, ложка - кашык.
Тәрбияче тәлинкә, кашык рәсемнәре күрсәтә.
- *Тәлинкә.*
- *Тәлинкә.*
- *Кашык.*
- *Кашык.*

18. Сүзле уен "Дөрес әйт".
Тәрбияче: Бу нәрсә?
Балалар: Тәлинкә.
Тәрбияче: Әйе, (бу) тәлинкә.
Тәрбияче: Бу нәрсә?
Балалар: Кашык.
Тәрбияче тәлинкәне күрсәтеп: Бу кашык?
Балалар: Юк, (бу) тәлинкә.
Тәрбияче кашыкны күрсәтеп: Бу тәлинкә?
Балалар: Юк, (бу) кашык.

19. Уен ситуациясе "Чәй табыны әзерлибез".
Для гостей мы поставили на стол ложку-кашык, тарелку-тәлинкә. А сегодня поставим чашку-чынаяк.
Өстәлдә төрле зурлыктагы уенчык савыт-сабалар: тәлинкә, кашык, чынаяк.
Тәрбияче уенчык чынаякны күрсәтә, әйтә: Чынаяк.
Тәрбияче чынаяк рәсеме яки уенчыгы күрсәтә.
- *Чынаяк.*
– *Чынаяк.*
"Чынаяк" сүзе яңа сүз бирү алымнарын кулланып өйрәтелә.

20. Сүзле уен "Төсле чынаяк".
Балалар түгәрәктә. Тәрбияче балаларга төрле төстәге уенчык чынаякны яки рәсемне биреп сүзтезмәне әйтә: Мә, кызыл чынаяк.
Балалар чынаякны тәрбияче үрнәгендә бер – берсенә бирә, әйтә:
- Мә, сары чынаяк.
- Мә, яшел чынаяк.

21. Сүзле уен "Зәңгәр чынаяк".
Тәрбияче: Посмотрите какая красивая, синяя чашка – зәңгәр чынаяк. Мә, зәңгәр чынаяк.

Зәңгәр – зәңгәр чынаяк,
Зәңгәр – зәңгәр чынаяк.
Әйе шул, әйе шул,
Матур, чиста чынаяк.
Әйе шул, әйе шул,
Зәңгәр, зәңгәр чынаяк.

22. Сүзле уен “Төсле чынаяк”.
Балалар түгәрәктә. Тәрбияче балаларга төрле төстәге уенчык чынаякны яки рәсемне биреп сүзтезмәне әйтә. Балалар тәрбияче үрнәгендә савыт – сабаны бер - берсенә биреп әйтәләр.
- Мә, кызыл чынаяк.
- Мә, яшел чынаяк.
- Мә, сары чынаяк.
- Мә, зәңгәр чынаяк.
Уен шулай дәвам итә.

23. Сүзле уен “Төсле күлмәкләр”.
Тартмада төрле төстәге күлмәкләр.
Тәрбияче: Бу нәрсә?
Балалар: Күлмәк.
Тәрбияче: Күлмәк нинди?
Балалар: Яшел (сары, кызыл, зәңгәр).

24. Уен “Ватык телефон”.
“Яшел күлмәк”, “Матур күлмәк”, “Чиста күлмәк” сүзтезмәләрен әйтеп уйнала.

25. Дидактик уен “Курчакны киендер”.
Балаларда кәгазьдән ясалган малай һәм кыз курчаклары. Тәрбиячедә курчак киемнәре. Бала, төсен әйтеп, киемнәрне сорап ала.
Оля: Сары күлмәк бир.
Тәрбияче: Мә, сары күлмәк.
Оля: Рәхмәт.
Коля: Зәңгәр чалбар бир.
Тәрбияче: Мә, зәңгәр чалбар.
Коля: Рәхмәт.

26. Сюжетлы - рольле уен “Киемнәр кибете”.
Сатучы ролендә ике бала. Бер балада төрле төстәге күлмәкләр, икенче балада төрле төстәге чалбарлар. Балалар төсен әйтеп кирәкле киемне сорап алалар.
- Исәнме, Оля.
- Исәнме, Коля.
- Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Оля, күлмәк бир.
- Нинди күлмәк?

- Сары күлмәк.
- Ничә күлмәк?
- Бер күлмәк.
- Мә, бер күлмәк.
- Рәхмәт. Сау бул, Оля.
- Сау бул, Коля.

Уен шул үрнәктә дәвам ителә.

27. Җырлы-биюле уен “Матур”.

Балалар парлашып түгәрәккә басалар. Бер-берсенең киемнәрен күрсәтеп җырлыйлар.

1.Минем күлмәк матур,
Синең күлмәк матур.
Әйе шул, әйе шул,
Минем күлмәк матур.
2.Минем чалбар матур,
Синең чалбар матур.
Әйе шул, әйе шул,
Минем чалбар матур.

28. Уен ситуациясе “Курчакларны киендер”.

Акбай и Мияу принесли куклам новые наряды: чалбар, күлмәк. Кукле девочке предложим одеть платье, мальчику – брюки. “Курчак күлмәк ки”. “Курчак чалбар ки”.

Тәрбияче курчак күлмәге, чалбары күрсәтә.

Тәрбияче: Әйдәгез, курчакны киендерәбез. Кукла, надень платье. Курчак, күлмәк ки.

Тәрбияче кыз курчакка күлмәк кидерә.

- Курчак, чалбар ки.

Тәрбияче малай курчакка чалбар кидерә.

29. Уен ситуациясе “Курчакларга булыш”.

Куклам пора спать. Поможем снять платье и брюки.

Тәрбияче: Курчак, күлмәк сал. Курчак, чалбар сал.

Тәрбияче курчакларның күлмәген, чалбарын салдыра. Курчакларны йокларга яткыра һәм әйтә: “Кукла спи” – “Курчак йокла”.

30. Уен ситуациясе “Хәерле көн телә”.

Кукла проснулась. Пожелаем ей: “Добрый день” - “Хәерле көн”.

Тәрбияче балалар белән бергә: “Хәерле көн”, дип әйтә. Балаларга “Хәерле көн” теләргә тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә “Хәерле көн” тели.

31. Уен ситуациясе “Курчак юына”.

Тәрбияче алдында су. Тәрбияче бит, кулны юу хәрәкәтен күрсәтә.

Кукла хочет умываться. Предложим ей воду, помыть лицо и руки.

Тәрбияче: Мә, су. Бит ю, кул ю.

32. Үстерелешле диалог “Иптәшеңне юынырга чакыр”.
Тәрбияче үрнәгендә балалар бер-берсен чакыралар, биремне үтиләр, әйтәләр.
Тәрбияче: Саша, кил монда. Бит, кул ю.
Бала биремне үти.
Тәрбияче: Бит (кул) чиста?
Бала: Әйе, бит (кул) чиста.

33. Сюжетлы-рольле уен “Җиһазлар кибете”.
Төрле зурлыктагы, төстәге җиһазларның таратма рәсемнәре. Тәрбияче сатучы ролендә.
Оля: Исәнмесез.
Тәрбияче: Исәнме, Оля. Хәлләр ничек?
Оля: Әйбәт, рәхмәт.
Тәрбияче: Нәрсә кирәк?
Оля: Карават (өстәл, урындык) кирәк.
Тәрбияче: Нинди карават (өстәл, урындык)?
Оля: Зур (кечкенә, кызыл, сары, зәңгәр) карават.
Тәрбияче: Мә, зур карават.
Оля: Рәхмәт.

34. Уен ситуациясе “Уйнарга яратабыз”.
К нам пришел красивый зайчик. Я очень его люблю: “яратам”. Вы тоже обнимите зайчика и скажите: “люблю” - “яратам”.
Сүзле уен “Яратам”.
Куянны кулдан кулга биреп, “яратам”, дип әйтәләр.

35. Җыр “Яратам”.
Мин алма яратам,
Яратам, яратам.
Мин кыяр яратам,
Яратам, яратам.
Мин груша яратам,
Яратам, яратам.
Мин Коляны яратам,
Яратам, яратам.
Мин Оляны яратам.
Яратам, яратам.

Мәктәпкә әзерлек төркеме
«Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар» проекты буенча уеннар һәм диалоглар.

1.Диалог “Әйдәгез, танышабыз”.
Тәрбияче: Исәнмесез, балалар.
Балалар: Исәнмесез...
Тәрбияче: Хотите узнать как меня зовут, спросите по-татарски: Син кем?
Син-син, кем-кем, син кем, син кем?
Тәрбияче: Мин ... . Син кем?
Балалар: Мин Оля (Коля).
Шул рәвешле тәрбияче һәр баладан сорый.

2. Сүзле уен “Хәерле көн”.
Балалар түгәрәктә, бер-берсенә хәерле көн телиләр.
Саша: Хәерле көн, Маша.
Маша: Хәерле көн, Саша.

3. Диалог “Шалканны кемнәр тарткан?”
Тәрбияче: Ребята, вы помните сказку, про репку. Кто посадил и вырастил большую репку? Кем?
Бергә: Бабай.

Тәрбияче: Кто помог вытащить репку? Назовите их по-татарски.
Бергә: Әби, кыз, эт, песи, мышь - тычкан.

4. Диалог «Без шалкан утыртабыз».
Тәрбияче балаларга әти, әни, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, тычкан рольләрен бүлеп бирә, битлекләрен тарата.
Тәрбияче: Мы посадим свою репку. Она будет ещё больше. Чтобы её вытащить нужно кого-то позвать. Давайте, позовём и маму, и папу. Как позовём?
Бергә: Әти, кил монда. Әни, кил монда.

5. Сүзле уен "Җырлап әйт".
Балалар түгәрәктә җырлап: Син кем?
Битлек кигән бала уртага чыгып җырлап: Мин бабай.
Уен барлык персонажлар (әби, әти, әни, кыз, малай, эт, песи, тычкан) белән шулай дәвам итә.

6. Җырлы-сүзле күнегү.
Тәрбияче: А теперь каждый сочините про свою игрушку песню.
Тәрбияче җырлап:
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу куян, бу куян.
Әйе, әйе, бу куян.
Зур куян, матур куян
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу песи, бу песи.
Әйе, әйе, бу песи.
Зур песи, матур песи.
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу курчак, бу курчак.
Әйе, әйе, бу курчак.
Зур курчак, матур курчак.
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу машина, машина.
Әйе, әйе, машина.
Зур машина, машина.
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу туп, бу туп.
Әйе, әйе, бу туп.
Зур туп, матур туп.
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу аю, бу аю.
Әйе, әйе, бу аю.
Зур аю, матур аю.
Бу нәрсә? Бу нәрсә?
Бу эт, бу эт.
Әйе, әйе, бу эт.

Зур эт, матур эт.

7. Уен ситуациясе “Уенчыклар йоклый”.
Бүлмәдә кечкенә һәм зур уенчыклар (аю, куян, курчак, эт, песи, тычкан) таралып яталар.
Тәрбияче: Ребята, посмотрите, что здесь случилось? Кто-то раскидал игрушки. А-а, это наши друзья Акбай и Мияу. Поиграли, устали и уснули. Пусть спят. Игрушки наверное, тоже устали, давайте, их уложим спать.
Һәр бала бер уенчыкны алып йоклата.
Тәрбияче балалардан сорый: Что делает мишка? Аю нишли? (пауза) Мишка спит - аю йоклый.
Тәрбияче һәр баладан уенчыклары турында сорый: Куян (курчак, эт, песи, тычкан) нишли?
Һәр бала үз уенчыгын күрсәтеп әйтә: Йоклый.

8. Сүзле уен “Кайтаваз” –“Эхо”.
Тәрбияче (кычкырып): Куян нишли?
Балалар (әкрен тавыш белән): Куян нишли?
Тәрбияче (кычкырып): Куян йоклый.
Балалар (әкрен тавыш белән): Куян йоклый.
Тәрбияче (кычкырып): Аю нишли?
Балалар (әкрен тавыш белән): Аю нишли?
Тәрбияче (кычкырып): Аю йоклый.
Балалар (әкрен тавыш белән): Аю йоклый.
Тәрбияче (кычкырып): Тычкан нишли?
Балалар (әкрен тавыш белән): Тычкан нишли?
Тәрбияче (кычкырып): Тычкан йоклый.
Балалар (әкрен тавыш белән): Тычкан йоклый.
Тәрбияче (кычкырып): Песи нишли?
Балалар (әкрен тавыш белән): Песи нишли?
Тәрбияче (кычкырып): Песи йоклый.
Балалар (әкрен тавыш белән): Песи йоклый.

9. Дидактик уен “Кем нишли?”
Тәрбияче күрсәтмә рәсемнәр кулланып: Бу кем? Нишли? соравын бирә.
Тәрбияче: Бу кем?
Балалар: Бу әни (малай, кыз, бабай, әби, әти).
Тәрбияче: Әни нишли?
Балалар: Әни кул юа (йоклый).

10. Уен ситуациясе: “Уенчыкларны йокыдан уят, утырт”.
Тәрбияче: Игрушки поспали, отдохнули. Давайте, их разбудим и посадим на стул. Скажите: садись – утыр.
Тәрбияче (куянны урындыкка утыртып): Что делает заяц? Куян нишли? Куян нишли? Куян утыра. Повторите, утыра.
Балалар: Утыра.
Тәрбияче: Куян утыра.

Балалар: Куян утыра.
Тәрбияче: Куян нишли?
Балалар: Куян нишли?
Тәрбияче: Куян утыра.
Балалар: Куян утыра.
Тәрбияче: Посадите своих игрушек на стул.
Балалар уенчыкларны урындыкларга утырталар, әйтәләр: Куян (курчак, эт, песи, тычкан) утыра.
“Утыра” пиктограммасы белән таныштыру.

11. Сүзле уен “Акбайны сыйлыйбыз”.
Тәрбияче: Акбай и Мияу пришли с прогулки, проголодались. Давайте, их угостим. Посадим за стол, накормим и напоим. Позовите Акбай и Мияу за стол.
Балалар: Акбай (Мияу), кил монда, утыр.
Тәрбияче: Акбай (Мияу) нишли?
Балалар: Акбай утыра. Мияу утыра. Балалар: Акбай, мә ипи, аша.
Акбай: Рәхмәт. Ипи тәмле.
Тәрбияче: Акбай кушает – ашый.
Тәрбияче һәр баладан сорый: Акбай нишли?
“Ашый” сүзе һәрбер бала тарафыннан кабатлана.
“Ашый” пиктограммасы белән таныштыру.

12. Уен ситуациясе “Иптәшеңне сыйла”.
Оля: Коля, кил монда. Утыр.
Коля: Рәхмәт (утыра).
Тәрбияче: Коля нишли?
Бергә: Коля утыра.
Оля: Коля, мә алма, аша (чәй эч).
Коля: Рәхмәт. Алма тәмле (чәй тәмле).
Тәрбияче: Коля нишли?
Бергә: Коля ашый (эчә).
Шул үрнәктә балалар уенны дәвам итәләр.

13. Сүзле уен “Кайтаваз”.
Тәрбияче: Нишлисең?
Балалар: Нишлисең?
Тәрбияче: Ашыйм.
Балалар: Ашыйм.
Тәрбияче: Аш ашыйм.
Балалар: Аш ашыйм.
Тәрбияче: Нишлисең?
Балалар: Нишлисең?
Тәрбияче: Эчәм.
Балалар: Эчәм.
Тәрбияче: Чәй эчәм.
Балалар: Чәй эчәм.

14. Уен ситуациясе “Без сыйланабыз”.
Балаларга ашамлык муляжлары таратыла. Балалар парлашып сөйләшәләр:
Коля: Оля, нишлисең?
Оля: Сөт эчәм. Коля, нишлисең?
Коля: Алма (ипи) ашыйм.

15. Үстерешле диалог “Телефоннан сөйләшү”.
Балалар бер-берсе белән телефоннан сөйләшәләр.
Петя: Алло. Исәнме, (хәерле көн) Аня.
Аня: Исәнме (хәерле көн). Син кем?
Петя: Мин Петя.
Аня: Хәлләр ничек, Петя?
Петя: Әйбәт. Хәлләр ничек, Аня?
Аня: Әйбәт.
Петя: Аня, нишлисең?
Аня: Банан (ипи, алма) ашыйм. Петя, нишлисең?
Петя: Сөт (лимонад, чәй) эчәм.
Аня: Сау бул, Петя.
Петя: Сау бул, Аня.

16. Уен ситуациясе “Мин уйныйм”.
Тартмада һәр балага җитәрлек уенчыклар.
Тәрбияче: Сегодня к нам в гости пришёл зайчик. Он хочет играть. Давайте, ему предложим мячик.
Балалар: Куян, мә туп. Уйна.
Куян: Рәхмәт.
Тәрбияче: Куян, нишли? Играет-уйный, уйный. Уйный, уйный. Куян уйный.
Балалар: Уйный, уйный. Куян уйный.
“Уйный” пиктограммасы белән таныштыру.
Тәрбияче: Давайте, спросим у зайчика, что он делает. Куян нишлисең?
Куян: Играю -уйныйм. Уйныйм, уйныйм.
Тәрбияче: А теперь вместе спросим.
Бергә: Нишлисең?
Куян: Уйныйм.

17. Ситуатив күнегү “Уйный-уйныйм”.
а) Тәрбияче: Коля (Оля...) ты играешь, как ты скажешь об этом?
Коля: Мин уйныйм.
б) Тәрбияче: Ребята, Коля играет, как вы скажете об этом?
Балалар: Коля уйный.
Диалог һәр бала белән шул рәвешле дәвам итә.
18. Сүзле күнегү “Кая барасың?”.
Тәрбияче: Давайте, спросим, куда идет Акбай.
Балалар: Акбай, кая барасың?
Акбай: Кафега барам.
Тәрбияче: А теперь спросим, куда идет Мияу.

Балалар: Мияу, кая барасың?
Мияу: Кафега барам.

19. Ситуатив күнегү.
а) Тәрбияче: Ты идёшь в кафе, как ты скажешь об этом.
Коля: Кафега барам.
Оля: Кафега барам.һ.б.
б) Тәрбияче: Твой друг (Коля) идёт в кафе. Как ты спросишь, куда он идёт? Коля, кая барасың?
Коля: Оля, кая барасың?
Оля: Коля, кая барасың?
Коля: Маша, кая барасың? һ.б.

20. Үстерешле диалог.
Бала белән бала арасында диалог.
Тәрбияче: Мы тоже пойдём в кафе. Спросите друг друга “куда идёшь? – кая барасың?”.
Коля: Оля, кая барасың?
Оля: Кафега барам. Коля, кая барасың?
Коля: Кафега барам. Маша, кая барасың?
Шул үрнәктә һәр бала бер- берсенә сорау бирә.

21. Уен ситуациясе “Шар сорап ал”.
Тәрбияче: Чтобы в кафе было весело, возьмем с собой разноцветные шары (зәңгәр, сары, кызыл, яшел). Попросите у меня шары.
Оля: Шар бир әле.
Тәрбияче: Нинди шар?
Оля: Сары шар.
Тәрбияче: Мә, сары шар.
Оля: Рәхмәт.
Шул үрнәктә һәр бала шар сорый.

22. Ситуатив күнегү.
Тәрбияче: Ты сидишь в кафе, тебе звонит мама, спрашивает: “Что ты делаешь?”-“Син нишлисең?”
Как ты ответишь:
а)что ты ешь картошку (пиццу):
- Мин бәрәңге ашыйм.
б)что ты пьешь чай (кофе, сок):
- Мин чәй эчәм.
Шул үрнәктә күнегү һәр бала белән кабатлана.

23. Ситуатив күнегү.
а) Тәрбияче: Ты предлагаешь зайчику (другу) прыгать. Как ты скажешь об этом.
Коля: Куян сикер.
Оля: Коля сикер. һ.б.

б) Тәрбияче: Ты прыгаешь, как скажешь, что прыгаешь.
Коля: Сикерәм. Мин сикерәм.
Оля: Сикерәм. Мин сикерәм. һ.б

24. Сүзле уен “Кайтаваз” – “Эхо”.
Тәрбияче: Сикерә.
Балалар: Сикерә.
Тәрбияче: Куян сикерә.
Балалар: Куян сикерә.
Тәрбияче: Туп сикерә.
Балалар: Туп сикерә.
Тәрбияче: Песи сикерә.
Балалар: Песи сикерә.
Тәрбияче: Эт сикерә.
Балалар: Эт сикерә.
Уенны шул ук үрнәктә “йөгерә” сүзе белән дәвам итү.
“Сикерә”, “йөгерә” пиктограммалары белән таныштыру.

25. Үстерешле диалог.
Бала белән бала арасында диалог.
Балалар битлекләр сайлап алалар.
Тәрбияче аю ролендә: Мин аю. Мин зур, матур аю. Мин йоклыйм. (хәрәкәт белән күрсәтә). Син кем? (куян битлеге кигән баладан сорый).
Оля: Мин куян.
Тәрбияче: Син нинди куян?
Оля: Мин кечкенә, матур куян.
Тәрбияче: Куян нишлисең?
Оля: Сикерәм.
Диалог бала белән бала арасында дәвам итә.

26. Җырлы-биюле уен “Әйдәгез, биибез”.
1)*Бар монда зур төлке.*
Зур төлке, матур төлке. (2 тапкыр)
Төлке, төлке кил әле,
Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр)
2)*Бар монда зур аю,*
Зур аю, матур аю. (2 тапкыр)
Аю, аю кил әле,
Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр)
3)*Бар кечкенә куян,*
Кечкенә, матур куян. (2 тапкыр)
Куян, куян кил әле,
Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр)
4)*Бар кечкенә керпе,*
Кечкенә, матур керпе. (2 тапкыр)
Керпе, керпе кил әле,
Биеп-биеп кит әле (2 тапкыр)

27. Диалог “Син нишлисең?
- Акбай и Мияу готовятся на спортивный праздник. Мияу, кая барасың? *(ир-ат тавышы)*
Мияу: Спорт бәйрәменә барам.
Тәрбияче: Акбай, кая барасың?
Акбай: Спорт бәйрәменә барам.
Мияу: Акбай, сикер! (Акбай сикерә).
Акбай, син нишлисең?
Акбай: Мин сикерәм. Мияу, беги! Мияу, йөгер! Мияу, йөгер! (Мияу йөгерә).
Мияу, син нишлисең?
Мияу: Я бегу. Мин йөгерәм. Йөгерәм.
Акбай яки Мияу балаларга команда бирәләр, диалогта шушы үрнәктә “йөгерәм” сүзе кабатлана.

28. Ситуатив күнегү.
а) Тәрбияче: Ты предлагаешь зайчику (другу) бегать. Как ты скажешь об этом.
Коля: Куян йөгер.
Оля: Коля йөгер. һ.б.
б) Тәрбияче: Ты бежишь, как скажешь, что бегаешь.
Коля: Йөгерәм. Мин йөгерәм.
Оля: Йөгерәм. Мин йөгерәм. һ.б.

29. Үстерешле диалог “Интервью бирү”.
Балаларда сикерү, йөгерү хәрәкәте белдерүче эмблемалар.
Тәрбияче (корреспондент ролендә): Исәнме, мин корреспондент. Син кем?
Акбай: Исәнмесез. Мин Акбай.
Тәрбияче: Сиңа ничә яшь?
Акбай: 6 яшь.
Тәрбияче: Син нишлисең? (эмблемага күрсәтеп).
Акбай: Мин сикерәм (йөгерәм).
Тәрбияче: Рәхмәт.
Шул үрнәктә корреспондент Мияудан интервью ала.

30. Уен ситуациясе “Зарядка ясыйбыз”.
Балалар 10-га кадәр санап төрле гимнастик-хәрәкәтләр ясыйлар.
Әй, нәниләр, нәниләр
Ардык без, дип әйтмиләр.
Аякларын күтәреп,
Матур итеп атлыйлар.
Хәзер барабыз алга
Егылмыйча, син атла.
1,2,3,4,5.
Хәзер барабыз артка
Егылмыйча, син атла.
6,7,8,9,10.

Егылмыйча, син атла.
1,2,3,4,5.
Хәзер барабыз артка
Егылмыйча, син атла.
6,7,8,9,10.

31. Уен ситуациясе “Циркка барабыз”.
Балалар циркка барырга җыеналар, ә Мияу белән Акбай юк. Хат табалар, укыйлар.
Хат: “Мы хотели пойти в цирк, а из цирка убежали зверята. Мы пошли их искать. Акбай и Мияу”.
Тәрбияче: Но мне кажется зверята прибежали к нам и спрятались.
Тартмадан уенчыкларны алып күрсәтә.
Тәрбияче уенчыкларны ала: Бу нәрсә?
Балалар: Бу куян (аю, төлке, тычкан).
Тәрбияче бүре уенчыгын ала: Бу бүре. Бу бүре. Бүре.
Тәрбияче керпе уенчыгын ала: Бу керпе. Бу керпе. Керпе.
“Бүре”, “керпе” сүзләре, яңа сүз бирү алымнары кулланып бирелә.

32. Дидактик уен “Нәрсә юк?”
Тәрбияче: Посмотрим еще раз, кто убежал из цирка. Куян, аю, төлке, тычкан, керпе.
Тәрбияче бер уенчыкны яшерә.
Балалар: Бу бүре?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Бу төлке (аю, куян, керпе)?
Тәрбияче: Юк.
Балалар: Бу тычкан?
Тәрбияче: Әйе.

33. Уен ситуациясе “Үзең турында сөйлә”.
Балалар уенчыкларны алалар.
Тәрбияче: Давайте превратимся в зверей и расскажем кто я, какой я, что делаю?
- Мин бүре. Мин зур, матур, чиста. Мин утырам (хәрәкәт белән күрсәтә).
Уен шул рәвешле дәвам итә.

34. Ситуатив күнегү “Йоклат”.
Тәрбияче: Звери устали, уложите их спать. Бүре йокла.
Шул үрнәктә күнегүне һәр бала үз уенчыгы белән кабатлый.

35. Уен ситуациясе “Бу нәрсә?”
- Ребята, к нам из цирка пришли домашние птицы. Давайте, с ними познакомимся *(хатын-кыз тавышы, кыска пауза).*
Тәрбияче әтәчне күрсәтә: Бу әтәч. Бу әтәч. Әтәч.
Бергә: Әтәч. Әтәч. Әтәч.

Тәрбияче тавыкны күрсәтә: Бу тавык. Бу тавык. Тавык.
Балалар: Тавык. Тавык. Тавык.
“Әтәч”, “Тавык” сүзләре, яңа сүз бирү алымнары кулланып өйрәтелә.
Тәрбияче: Әтәч нинди?
Балалар: Әтәч матур, зур.
Тәрбияче: Тавык нинди?
Балалар: Тавык матур, кечкенә.

36. Уен ситуациясе “Әйткәнне үтә”.
Балаларга әтәч, тавык битлекләре таратыла. Тәрбияче һәр баладан сорый: Син кем?
Бала: Мин әтәч (тавык).
Тәрбияче: Әтәч (тавык) кил монда. Син нинди әтәч (тавык)?
Бала: Мин зур (кечкенә), матур әтәч (тавык).
Тәрбияче: Әтәч (тавык) сикер (аша, эч, йөгер, уйна, утыр).
Бала команданы үти.
Тәрбияче: Әтәч нишлисең?
Бала: Мин сикерәм (ашыйм, эчәм, йөгерәм, уйныйм, утырам).

37. Җырлы-биюле уен “Әйдәгез, биибез”.
1)Бар монда зур әтәч,
Зур әтәч, матур әтәч.
Әтәч, әтәч кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Әтәч, әтәч кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
2)Бар кечкенә тавык,
Кечкенә, матур тавык.
Тавык, тавык кил әле,
Биеп, биеп кит әле.
Тавык, тавык кил әле,
Биеп, биеп кит әле.

38. Үстерешле диалог “Син нишлисең?”
Бала белән бала арасында диалог.
Балаларга схема-пиктограммалар таратыла.
Эчәм, ашыйм, утырам, уйныйм, барам, йөгерәм, сикерәм, йоклыйм, шуам.
Бала белән бала арасында диалог.
Коля: Оля, син нишлисең?
Оля: Мин утырам. Син нишлисең?
Коля: Мин уйныйм.

39. Татар халык уены “Түбәтәй”.
“Зиләйлүк” татар халык көе.
Балалар түгәрәктә бию көенә бииләр, түбәтәйне кулдан-кулга җибәрәләр. Музыка туктаганда түбәтәй кем кулында кала шул балага биергә тәкъдим ителә:

- Оля, бие, бие (Оля уртага чыгып бии.)
- Коля, бие, бие (Коля уртага чыгып бии.)
Уен шулай дәвам итә.

40. Ситуатив күнегү “Нишли?”
Балаларга куян, аю, бүре, төлке, керпе, әтәч, тавык, үрдәк битлекләре тәкъдим ителә.
Тәрбияче: Ребята, представьте себе, что вы “заводные игрушки”.
“Заведите” игрушку и предложите прыгать.
а)Бергә: Куян, әйдә, сикер! (Куян битлеге кигән бала сикерә).
Тәрбияче: Куян нишли?
Бергә: Куян сикерә.
б)Бергә: Аю, кил монда!
Тәрбияче: “Заведите” игрушку и предложите танцевать.
Бергә: Аю, әйдә, бие. (Аю битлеге кигән бала бии).
Тәрбияче: Аю нишли?
Бергә: Аю бии.
Шул үрнәктә керпе, тычкан, бүре, төлке, әтәч, тавык, үрдәк битлекләре кигән балалар чакырыла. Аларга “утыр”, “йөгер”, “йокла”, “ю”, “аша”, “уйна”, “эч” дигән хәрәкәтләрне кабатларга тәкъдим ителә.
“Бии” пиктограммасы белән таныштыру.

41. Үстерешле диалог “Уку бүлмәсе белән танышабыз”.
Уен таратма рәсемнәр ярдәмендә оештырыла.
Тәрбияче: Мы пришли с вами в школьный класс. Посмотрим что есть в классе.
Мияу: Бу нәрсә?
Балалар: Бу өстәл (шкаф, урындык). Мияу: Нинди өстәл (шкаф,урындык)?
Балалар: Зур (кечкенә) өстәл (шкаф, урындык).
Мияу: Ничә өстәл?
Балалар: Бер (1-10га кадәр) өстәл (шкаф, урындык).
Мияу: Өстәлдә нәрсә бар?
Балалар: Китап (дәфтәр, карандаш, пенал, ручка, альбом, клей, линейка).
Диалог шул үрнәктә балалар арасында оештырыла.

42. Сүзле уен “Нәрсә кирәк?”
Тәрбияче: Оля, нәрсә кирәк?
Оля: Дәфтәр кирәк.
Тәрбияче: Мә, дәфтәр, ал.
Оля: Рәхмәт.
Шул үрнәктә һәр бала тәрбиячедән “эш дәфтәрен” сорап алалар.
Өстәлдә уку-язу әсбаплары рәсемнәре: китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр.
Балалар тәрбиячедән рәсемнәрне сорап алып, дәфтәрләренә ясалган портфельгә ябыштыралар.

Тәрбияче: Оля, нәрсә кирәк?
Оля: Дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал) кирәк.
Тәрбияче: Нинди дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал) кирәк?
Оля: Зур (кечкенә), яшел (сары, кызыл, ак, кара, зәңгәр) дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал) кирәк.
Тәрбияче: Ничә дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал) кирәк?
Оля: Өч (1-10 га кадәр) дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал) кирәк.
Тәрбияче: Мә өч (1-10 га кадәр) дәфтәр (китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал).
Оля: Рәхмәт.